

OKUL MÜDÜRLERİNİN DENETİM YETERLİLİĞİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
TEACHER'S OPINIONS ON THE SUPERVISION QUALIFICATION OF SCHOOL PRINCIPLES

Sibel BİLAÇ¹, Yılmaz ÇELİKSOY², Özlem EVREN³, Özlem GÜNDÜZ GÖÇMEN⁴

Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri

Makale Bilgileri

Geliş Tarihi

11.12.2022

Kabul Tarihi

11.12.2022

Anahtar Kelimeler

Okul,
Müdür,
Denetim,
Yeterlilik.

Özet

Eğitim denetimi kavramı örgütsel etkililik ve okul etkililiği çalışmaları sonrasında ortaya çıkmış olan bir kavramdır. Eğitim faaliyeti stabil olmayan bir durumu ifade ettiği için sürekli iyileştirme ve kontrol mekanizmalarını gerekli kılan bir yapılanmadır. Eğitimde denetim, yanlışları bulup düzeltmede, eksiklikleri tamamlamada ve problemleri çözmede oldukça önemlidir. Denetim eğitim örgütlerini sistemli ve planlı hale getirmektedir. Çalışmada okul müdürlerinin denetim yeterliliğine ilişkin 163 öğretmenle anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan anket uygulamasında okul müdürlerinin demografik özellikleriyle denetim yeterlilikleri arasında bir ilişki tespit edilememiştir.

Article Info

Received

11.12.2022

Accepted

11.12.2022

Keywords

School,
Principal,
Supervision,
Qualification

Abstract

The concept of educational supervision is a concept that emerged after the studies of organizational effectiveness and school effectiveness. Since the educational activity expresses an unstable situation, it is a structure that requires continuous improvement and control mechanisms. Supervision in education is very important in finding and correcting mistakes, completing deficiencies and solving problems. Supervision makes educational organizations systematic and planned. In the study, a questionnaire was applied to 163 teachers regarding the supervisory competence of school principals. In the application of the survey, no relationship could be found between the demographic characteristics of school principals and their supervisory competencies.

1. GİRİŞ

İş sürecinin her aşamasına eşlik eden denetim adımları, kurumsal etkinliği artırmak ve şirket hedeflerine ulaşılp ulaşılmadığını ve ne ölçüde ulaşıldığını belirlemeye yardımcı olmak için son adımlardır. Uygulama sürecinin ayrılmaz bir parçası olan değerlendirme, eğitim kurumlarında ilişkilerin geliştirilmesi, iş birliği ve eşitliğin sağlanması, eksikliklerin tespit edilerek giderilmesi ve önleyici tedbirlerin geliştirilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Kötü yönetilen eğitim kurumlarında eğitimin kalitesi düşer. Bu nedenle eğitim kurumlarında okul müdürleri tarafından yapılan akademik değerlendirmeler kapsamlı ve tutarlı olmalıdır.

¹ Akçılar Fahriye Sayarel Anaokulu, Bursa, e-mail: sibelbilac@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4017-6380 (Corresponding Author)

² Şehit Burhan Öner İlkokulu, İstanbul, e-mail: y_celiksoy@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2387-4574

³ Yeditepe Özel Eğitim Meslek Lisesi, İstanbul, e-mail: ozlemevren76@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2908-6069

⁴ Üstün Üründül İlkokulu, Bursa, e-mail: oggocmen@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-4382-1143

Denetim sürecinin amacı, kurumsal performansı iyileştirmektir. Tüm örgütlerde çalışanların ne yaptığını, işlerin nasıl yürüdüğünü ve objektif eylemlerin nerede gerçekleştirildiğini bilmek yönetsel bir ihtiyaçtır (Yıldırım, 2006:214).

Hesap verebilirlik, kurumsal faaliyetlerin belirlenen hedef, ilke ve kurallara ne ölçüde uygun olduğunu değerlendirme sürecidir. Eğitim araştırması, öğretmenlerin ve yöneticilerin uygulama hakkında daha fazla bilgi edinmelerini sağlar; Becerilerini ve yeteneklerini öğrenciler ve okullar için iyi bir şekilde kullanmalarına yardımcı olan bir süreçtir. Eğitim ortamını iyileştirmek ve okulların kalitesini yükseltmek için kütüphaneler gereklidir (Sergiovanni ve Starrat, 1993:38).

1.1. Denetimin Önemi

Eğitim, kişisel ve sosyal gelişim düzeyine ulaşmanın önemini göstermiştir. Eğitim, sosyal ve kültürel olduğu kadar kişisel gelişim ve sosyal gelişim için de bir dönüm noktasıdır. Okulun başarılı olabilmesi için etkili kontrol mekanizmaları devreye sokulmalıdır. Olumlu bir vizyon ve ilerici çağdaş bir zihniyetle belirlenen eğitim yönetiminin temel amacı, eğitim görevini yerine getiren örgütü desteklemek ve eğitim faaliyetinde örgütün bütünlüğünü sağlamaktır (Taymaz, 2013: 5).

Eğitim yönetimi, izleme, değerlendirme, politika geliştirme ve çözüm önermeden sorumludur. Tüm bu faktörlerin test edildiği eğitim programlarında, bilginin niteliği ve niteliği ile doğrudan performansın arttığı vurgulanmaktadır (Yıldız ve Yavuz, 2015:192).

Eğitim kurumlarındaki tüm müdürlerin işlevlerinden biri de denetimdir. Müdürler kurumlarının başarısı için plan yaparlar. Bu süreçte çalışanlar etkilenecek planın uygulanması sağlanmaya çalışılır (Can, 1992:218).

Her örgütün ayakta kalabilmesi için kontrol edilmesi gerekir. Eğitim örgütleri belirli hedeflere ulaşmak için düzenlenir. Eğitim örgütleri amaçlarını gerçekleştirdikleri sürece varlıklarını sürdürebilirler. Bu nedenle eğitim örgütlerinin amaçlarına ne ölçüde ulaştıklarını bilmeleri gerekmektedir. Bu da eğitim örgütlerinin sistemli ve sistemli bir şekilde araştırılması ve değerlendirilmesi ile sağlanabilir (Aydın, 2013:11). Dolayısıyla eğitimde etkin izlemenin sağlanabilmesi için gerekli uygulamaların yapılması gerektiği sonucuna varılabilir.

1.2. Okul Müdürlerinin Denetim Roller ve Yeterlikleri

Bakanlık merkez teşkilatından okullara kadar her kademedeki eğitim örgütlerinde görevli personelin, belirlenen amaç ve hedefler doğrultusunda hem öğretimin hem de

yönetimin gerekliliklerini iyi bilmesi ve mesleki yeterliliğe sahip olarak yetiştirilmesi gerekmektedir (Başaran, 1996).

Bu dönemde müdürler, özen gösteren eğitim liderleri olarak görülürler. Bu durum, müdürlerin soruşturma faaliyetlerinde bulunmalarını gerekli kılmaktadır. Müdürler, öğretmenleri seyirciden daha iyi tanır. Öğretmenlerin niteliklerini ve geliştirilmesi gereken yönlerini iyi bilir, sınıf içi ve ders dışı faaliyetlerini yakından takip eder (Yılmaz, 2009).

Müdürler, uygulanan performans ölçütlerini değerlendirecek bilgi ve teknik becerilere sahip olmalıdır. Müdür, kurumdaki öğretmenlerin değerlendirilmesinden sorumludur. Ayrıca, öğretmenlere tavsiye ve rehberlik sağlayabilmelidirler. Bu tür bir diyalog ve rehberlik için olanaklar araştırmacıların ötesindedir (Bursalıoğlu, 2019).

Başarılı öğrenmenin vazgeçilmez bir parçası ve yönetim sürecinin en önemli parçalarından biri denetimdir. Bu durumda en önemli görev yöneticiye düşer çünkü denetim bu sürecin sonunda gerçekleşir. Geçmişte sadece araştırma alanını kapsayan mantıklar, araştırma yıllarında yerini denetim mantıklarına bırakmıştır. Kuruluşun kapsamını genişletmiş olması veya elde edilen ilerlemenin yöneticinin kendisinin kontrolünden çıkmış olması durumunda, bu durumda yönetici, denetleme işlevini başkalarına devredebilir. Bu yetki devriyle bile yöneticinin tüm yönetim işini denetçiye bırakması asla uygun olmayacaktır (Başar, 2005).

1.3. Araştırmanın Önemi

Denetim, eğitim amaçlarına hizmet eden amaçlı bir faaliyettir. Denetim kavramı örgütsel uygulamaların kabul edilmiş amaçlara uygun olarak yerleşik ilke ve kurallarla tutarlı olup olmadığını anlama süreci olarak düşünülebilir. Denetim, eğitimin bir parçasıdır ve kariyer planlarının vazgeçilmez bir parçasıdır. Eğitimin amacı, bireyin bilgi ve becerilerinin bir parçası olarak kendini gerçekleştirmesine, sahip olduğu değerlere saygı duyarak bilgi, beceri ve benlik kavramı geliştirmesine yardımcı olmaktır. Hedefe ulaşmak ve çok yönlü gelişme ve ilerlemeyi sağlamak için eğitim gereklidir. Giderek küreselleşen, sürekli gelişen ve değişen dünyamızda okullardan kaliteli eğitim verme, şeffaf ve hesap verebilir olma beklentileri artmıştır. Bu durum eğitim sisteminin idari bileşeninin önemini pekiştirmektedir. Denetimin varlığı, organizasyonlar içindeki otoriteyi iletme için kritik öneme sahiptir. Örgütlerin amaçlarına ulaşabilmeleri için yönetim, ekipmanlarını ve insan kaynaklarını kontrol etmeli ve yönlendirmelidir. Okul müdürleri okullardaki eğitim ve öğretimin kalitesinden sorumludur.

1.4. Araştırmanın Amacı

Yapılan çalışmada okul müdürlerinin denetim yeterliliklerinin tespit edilmesi amaç edinilmiştir.

1.5. Problem Cümlesi

Okul müdürlerinin denetim yeterliliklerinin demografik özellikleriyle arasında anlamlı ilişki var mı?

1.6. Alt Problemler

1. Denetim yeterliliği yaşa göre farklılık gösterir mi?
2. Denetim yeterliliği cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
3. Denetim yeterliliği medeni durumuna göre farklılık gösterir mi?
4. Denetim yeterliliği öğrenim durumuna göre farklılık gösterir mi?
5. Denetim yeterliliği çalışılan okulda görev yapma süresine göre farklılık gösterir mi?
6. Denetim yeterliliği mesleki kıdeme göre farklılık gösterir mi?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Okul müdürlerinin denetim yeterliliklerinin tespit edilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar, 2009: 77).

2.2. Çalışma Grubu

Çalışmanın örneklem grubunu 2022-2023 eğitim yılındaki 163 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem grubu İstanbul ili, İlçesinden rastgele örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	Cinsiyet		TOPLAM	
	Kadın	Erkek	f	%
	f	f	f	%
	129	34	163	100

Tablo 1 incelendiğinde 129 kadın katılımcı, 34 erkek katılımcı olmak üzere toplam 163 kişilik çalışma grubunun olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Okul Müdürlerinin Denetim Yeterliliğine İlişkin Öğretmen Ölçeği: Ölçeğin 2. bölümündeki okul müdürlerinin denetim yeterliliklerini belirlemeye yönelik sorular 5'li likert tipi olup, ölçek seçenekleri en olumsuzdan en olumluya doğru olmak üzere 1 (hiç), 2 (biraz), 3 (orta), 4 (iyi) ve 5 (pekiyi) şeklinde derecelendirilmiştir. Bu genişlik beşe bölünerek ölçeğin kesim noktalarını belirleyen düzeyler belirlenmiştir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları Bayraktutan (2011) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin güvenirliği için yapılan Cronbach's Alpha katsayı değeri Bayraktutan (2011) tarafından 0.950 olarak belirlenmiştir. Okul müdürlerinin denetim yeterliliklerini ne derecede yerine getirdiklerini belirlemeye yönelik öğretmen ölçeğinin bu araştırma için yapılan uygulama sonucunda Cronbach's Alpha katsayısı 0.963 bulunmuştur. Dolayısıyla Cronbach's Alfa güvenirlik katsayısı oldukça yüksek bir değeri göstermektedir. Bu durum, ölçeğin iç tutarlığının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca ölçeğin geçerliliği için faktör analizi Bayraktutan (2011) tarafından yapılmış ve faktör analizi sonucunda tek faktörlü olduğu ortaya çıkmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Anket formu Google Form aracılığıyla öğretmenlere ulaştırılmış ve yanıtlar elektronik olarak alınmıştır.

2.5. Veri Analizi

SPSS 26.0 istatistik programı kullanılarak ölçek soruları T-testi ve Anova testiyle sonuca ulaştırılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Denetim yeterliliğinin yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Denetim Yeterliliğinin Yaş Bakımından İncelenmesi

	Yaş	n	Ort.	ss	F	p
Denetim Yeterliliği	25-35	45	4,4148	,65940	,854	,428
	36-45	90	4,5185	,43629		
	46-60	19	4,5702	,43414		

Analiz sonuçlarına göre denetim yeterliliğinin yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.2. İkinci probleme ilişkin bulgular

Denetim yeterliliğinin cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Denetim yeterliliğinin Cinsiyet Bakımından İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ort.	ss	t	p
Denetim Yeterliliği	Kadın	94	4,5372	,45111	1,300	,612
	Erkek	60	4,4278	,59015		

Analiz sonuçlarına göre denetim yeterliliğinin cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.3. Üçüncü probleme ilişkin bulgular

Denetim yeterliliğinin medeni durum bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Denetim Yeterliliğinin Medeni Durum Bakımından İncelenmesi

	Medeni Durum	n	Ort.	ss	t	p
Denetim Yeterliliği	Bekar	94	4,4902	,45641	-,132	,584
	Evli	60	4,5014	,58995		

Analiz sonuçlarına göre denetim yeterliliğinin medeni durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.4. Dördüncü probleme ilişkin bulgular

Denetim yeterliliğinin öğrenim durumu bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Denetim Yeterliliğinin Öğrenim Durumu Bakımından İncelenmesi

	Öğrenim Durumu	n	Ort.	ss	t	p
Denetim Yeterliliği	Lisans	115	4,4826	,44570	-,499	,198
	Yüksek Lisans	39	4,5299	,67280		

Analiz sonuçlarına göre denetim yeterliliğinin öğrenim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Denetim yeterliliğinin çalışılan okulda görev yapma süresine göre farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Denetim Yeterliliğinin Çalışılan Okulda Görev Yapma Süresi Bakımından İncelenmesi

	Okulda Görev Süresi	n	Ort.	ss	F	p
Denetim Yeterliliği	1-5 yıl	80	4,5510	,41645	2,560	,081
	6-10 yıl	62	4,3884	,63212		
	11-20 yıl	12	4,6667	,21904		

Analiz sonuçlarına göre denetim yeterliliğinin çalışılan okulda görev yapma süresi bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.6. Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Denetim yeterliliğinin mesleki kıdem süresi bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 7. Denetim Yeterliliğinin Mesleki Kıdem Bakımından İncelenmesi

	Mesleki Kıdem	n	Ort.	ss	F	p
Denetim Yeterliliği	1-5 yıl	14	4,7202	,59611	1,027	,382
	6-10 yıl	40	4,4833	,65622		
	11-20 yıl	75	4,4611	,43675		
	21 yıl ve üzeri	25	4,4867	,38616		

Analiz sonuçlarına göre denetim yeterliliğinin mesleki kıdem bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Eğitim kurumlarında etkili uygulama ancak izleme ile sağlanabilmektedir ve uygulama sürecindeki son adım olması nedeniyle okul yetkililerinin en önemli görevlerinden biridir. Bu

nedenle okul müdürlerinin denetimlerini en iyi şekilde yapabilmeleri için ilgili konularda uzmanlaşmaları ve gelişimsel faaliyetlere katılmaları gerekmektedir.

Analiz sonuçlarına göre denetim yeterliliğinin yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Yaptığımız çalışmanın aksine Özmen ve Batmaz (2004) yaptıkları “İlköğretim Okul Müdürlerinin Öğretmen Denetimindeki Etkililikleri” başlıklı araştırmada ankete katılan öğretmenler görüşleri bakımından yaşlarına göre anlamlı bir farklılaşmanın olduğu saptanmıştır.

Denetim yeterliliğinin cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Denetim yeterliliğinin medeni durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir.

Denetim yeterliliğinin öğrenim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Yücel (2009) tarafından yapılan “Okul Öncesi Öğretmenlerin Denetimi” başlıklı araştırmada alan bilgisinde yeterli olmak üzere yöneticilerin eğitim alması gerektiği ve bunun bir ölçüt olarak kabul edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu araştırmada da yüksek lisans eğitimi almış okul yöneticilerinin denetim yeterliliklerinin daha yüksek olmasına bağlı olarak okul müdürlerinin yüksek lisansa teşvik edilmesi gerektiği ifade edilebilir.

Denetim yeterliliğinin çalışılan okulda görev yapma süresi bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Denetim yeterliliğinin mesleki kıdem bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Yaptığımız çalışmanın aksine Bayraktutan (2011) tarafından yapılan “İlköğretim Okul Müdürlerinin Denetim Rollerini” başlıklı araştırmada ise öğretmen görüşlerine göre okul müdürlerinin denetim rollerinin hizmet süresi (kıdem) değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

4.1. Öneriler

Okul müdürlerinin denetim yeterliliklerinin belirlenen demografik özelliklere göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bundan sonraki çalışmalarda farklı demografik özellikler tespit edilebilir.

Okul müdürlerinin denetim yeterlilikleri için daha fazla çalışma yapılabilir ve konu daha detaylı olarak işlenebilir.

KAYNAKÇA

Aydın, M. (2013). *Çağdaş eğitim denetimi*, Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.

Başar, H. (2005). *Eğitim ve okul yöneticiliği el kitabı*. Ankara: Pegem A.

- Başaran, E. (1996). *Eğitim yönetimi*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Bayraktutan, İ. (2011). *İlköğretim okul müdürlerinin denetim rolleri (Sivas ili örneği)*. (yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sivas.
- Bursalıoğlu, Z. (2019). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış* (20. Basım). Ankara: Pegem A.
- Can, N. (1992). *Organizasyon ve yönetim*. Ankara: Adım Yayıncılık.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları
- Özmen, F. ve Batmaz, C. (2004). *İlköğretim okul müdürlerinin öğretmen denetimindeki etkililikleri-Cinsiyet ve yaş değişkenine göre öğretmen görüşleri*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, (6-9 Temmuz 2004) İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Sergiovanni, T. J. ve Starratt, R. J. (1993). *Supervision: a redefinition*. USA: McGrawHill, Inc.
- Taymaz, H. (2013). *Eğitim sisteminde teftiş: Kavramlar, ilkeler, yöntemler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2006). İlköğretim müfettiş yardımcılarının yetiştirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2006(16), 703-714
- Yıldız, D. Ç. ve Yavuz, M. (2015). Türkçe öğretmenlerinin görüşlerine göre denetimin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. (38), 191-206.
- Yılmaz, K. (2009). Okul müdürlerinin denetim görevi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10(1), 19-35.
- Yücel, H. (2009). *Okul öncesi öğretmenlerin denetimi*. (yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sivas.